

Pakruojo dvaras

Lietuvos rekordų knygoje rašoma, jog didžiausia Lietuvoje paminklosauginė dvaro sodyba yra Pakruojyje. Ji užima 42,2 ha ir turi 34 paminklinius statinius. Be to, 2000 m. ši Pakruojo dvaro sodyba paskelbta kultūros paminklu.

Rašytinės žinios apie Pakruojo dvarą ir miestelį siekia XVI a.: 1531 m., kai buvo leista steigti dvarą ir miestelį, ir 1585 m., kai Zigmantas Vaza suteikė Pakruojui privilegiją rengti dvi metines mugės.

Pakruojo dvaras priklausė baronams von Ropams (nuo 1786 m.). Naujaisi archeologų tyrinėjimai rodo, jog Ropams atiteko nedidelis medinis dvaras. Ropų valdymo laikotarpiu dvaras išaugo ir tapo centriniu visos giminės dvaru.

Dvaro pastatų ir parko ansamblis dvelkia europietiška dvasia. Tai vėlyvojo klasicizmo sodyba, pasižyminti stiliaus vienove. Pastatai (ir reprezentaciniai, ir ūkinės dalies) statyti iš lauko riedulių ir dolomito, puošti skaldytu juodu akmeniu, o baltų arkų ir juodo akmens kontrastas dar labiau sustiprina stiliaus vienovės išpūdį.

Vienas iš vertingiausių dvaro pastatų – romėnų tiltų ir akvedukų pavyzdžiu statytas (1821 m.) penkių arkų tiltas. Be to, jis atliko ne tik tilto, bet ir užtvankos funkcijas – šalia jo veikė vandeniu varoma lėtpjūvė, elektrinė, vandens malūnas.

Dviaukščiai centriniai rūmai – pagrindinis ansamblio akcentas. Rūmai išsiskiria architektū-

rinėmis detalėmis: trijų portikų panaudojimu rūmų pastate (šešių kolonų pagrindinio fasado centre ir dar dviejų keturkolonių iš abiejų šonų). „Kito tokio klasicistinio pastato mūsų krašte nepamatysime“ (L. Stefanovičiūtė, žurnalas „Žiemgala“, 2003 m., Nr. 1). Puošni ir šokių salė su elipsine jonėninio orderio kolonada ir veidrodžiais. Salė pasižymi ypač gera akustika.

Angliško tipo parkas prie pat Kruojos pasodintas 1850–1860 m. Jo išskirtinis bruožas – į lizdus po 5–7 susodinti medžiai. Parke augo 15 rūšių introdukuotų medžių ir 13 rūšių vietinių medžių, daugiausia klevų ir mažalapių liepų.

Pakruojo dvaras buvo vienas iš svarbesnių Šiaurės Lietuvoje. Ropai valdė apie 6 500 dešimtinių žemės. Ūkininkavo naudodami naujausią techniką ir pasitelkdami to meto pažangias technologijas. Augino veislinius gyvulius, laikėsi sėjomainos, drenavo žemes. Net buvo pradėta gaminti ir tiekti Pakruojui elektra, oranžerijose augintos pietų kraštų vynuogės. Taip pat buvo pastatyta pieninė, kuri 1896 m. davė pradžią pramonei pienininkystei Lietuvoje. Dvaras darė nemažą įtaką plėtojant ūkininkavimo kultūrą regione.

Dvare buvo sukaupta ir nemažai meno vertybių. Tarp jų ypač įdomi ir reta vaizduojamosios dailės, tapybos, grafikos, skulptūros, pypkių, ginklų kolekcija. Rinkinyje buvo ir Leonardo da Vinčio paveikslas, B. Torvaldseno skulptūros. Didžiulėje bibliotekoje buvo saugomi net XVI a. spaudiniai, o bibliotekos knygos buvo žymimos vienu iš seniausių Šiaulių krašto ekslibrisų. Deja, minėtų meno vertybių šiuo metu dvare negalima pamatyti. Nacionalizavus dvarą daug jų atiteko Kauno M. K. Čiurlionio dailės, Šiaulių „Aušros“ ir kitiems muziejams.

Ilgai buvęs apleistas, šiuo metu dvaras vėl stebina savo grožiu. Įgyvendinus ne vieną Europos Sąjungos ir Pakruojo

rajono savivaldybės biudžeto lėšomis finansuotą projektą, restauruota ir pritaikyta turizmui beveik visa šiaurinė sodybos dalis ir centriniai rūmai. Malūnininko name veikia viešbutis, buvusioje smuklėje – kavinė, lentpjūvėje įrengtos konferencijų salės. Anglies degykloje ir sandėlio pastate pristatomas kalvystės amatas, net yra veikianti kalvė. Centrinuose rūmuose vyksta koncertai, konferencijos, organizuojamos parodos, įvairūs renginiai.

Pakruojo dvaro sodyboje pamažu vėl atgyja baronų laikų didybė.

